

Ikaalinen Vanha kauppala Vanhan Pappilan tontin koekuopitus 2011

Hannu Poutiainen
Tapani Rostedt

Kustantaja: Ikaalisten kaupunki

Sisältö:

Perustiedot	2
Tutkimus	3
Historiasta	4
Koekaivaus.....	4
Tulos	5
Koekuoppatiedot	5
Kartat	12
Valokuvia	15
Koekuoppia	15
Löytökuvia	22
Työkuvia.....	24

Kansikuva: Tutkimusaluetta. Taustalla pappilan vanha päärakennus ja uudisrakennus

Perustiedot

Alue: Ikaalisten Vanhassa kauppalassa, kirkon länsipuolella sijaitseva ns. Vanhan pappilan tontti (kiint. 143-406-6-64).

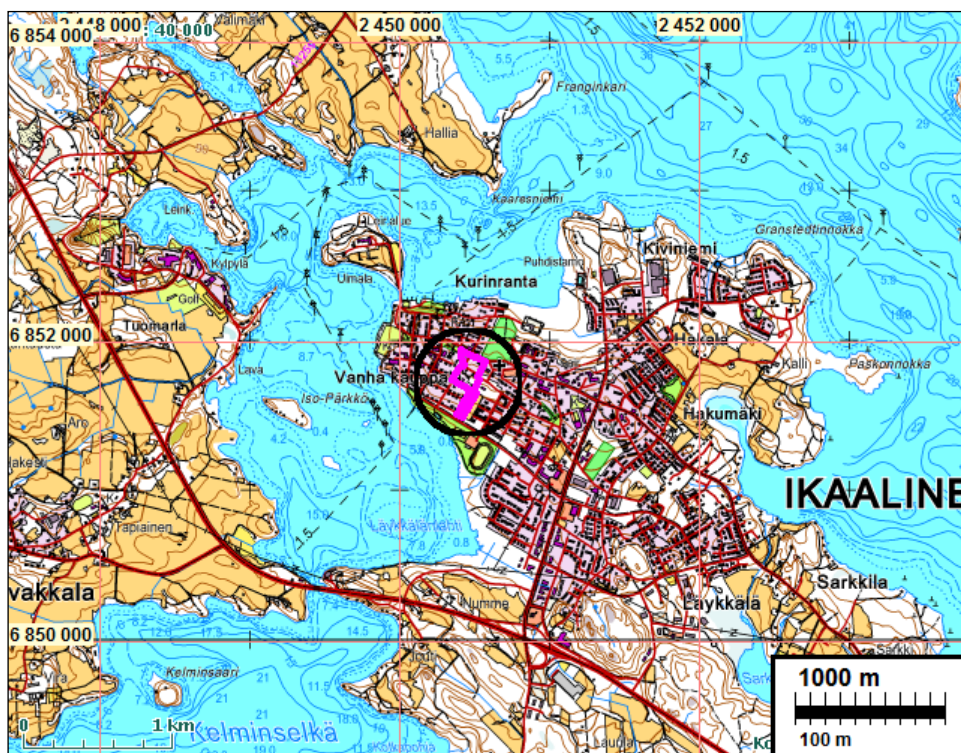
Tarkoitus: Selvittää arkeologisin menetelmin onko em. tontilla kiinteää muinaisjäännöstä ja jos niin sen kunto, rajaus ja tutkimusarvo.

Työaika: Kenttätöaika: loka-marraskuun vaihe v. 2011.

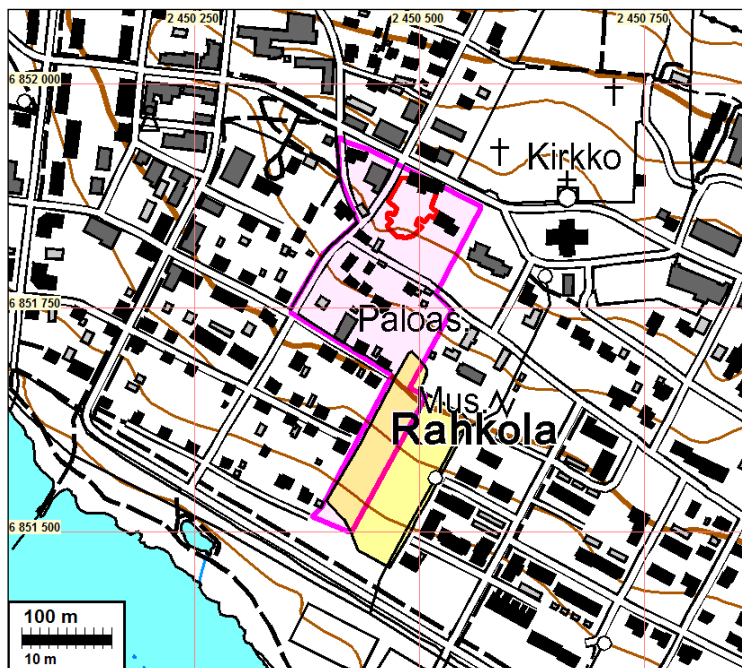
Kustantaja: Ikaalisten kaupunki.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt (raportin viimeistely T. Jussila).

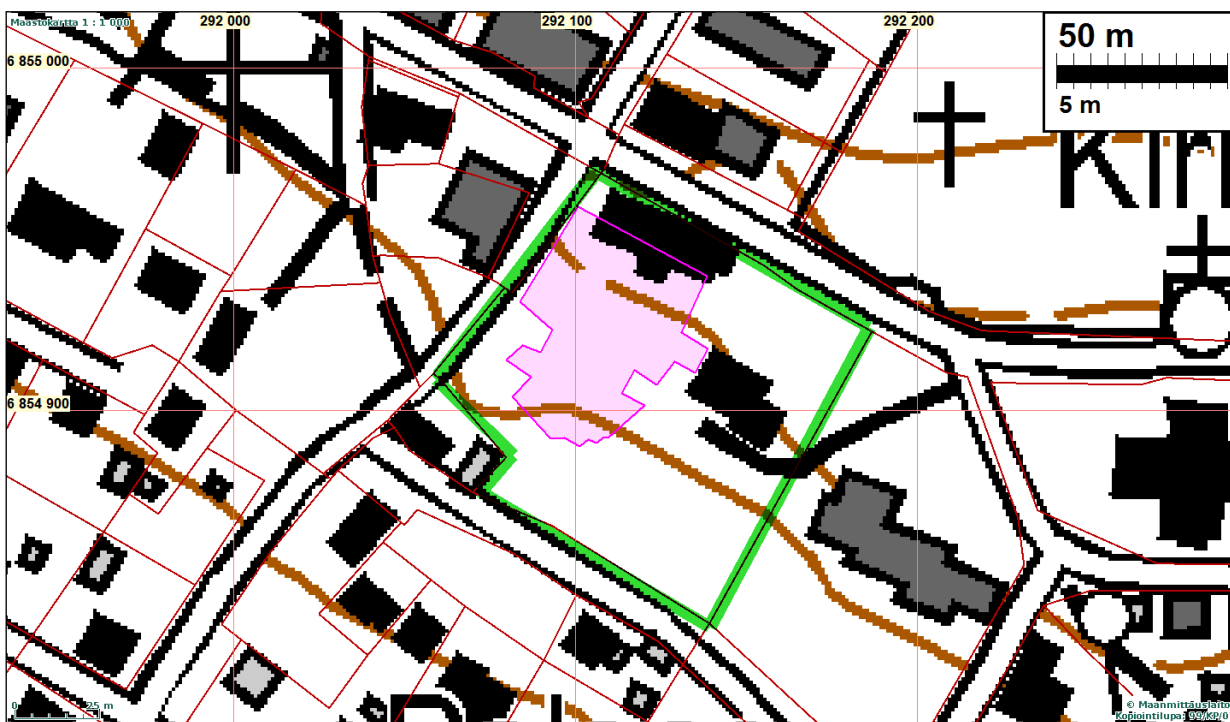
Tulokset: 1788 kartan mukaan tontilla on sijainnut, ja sijaitsee edelleen Ikaalisten Pappilan tontti ja talo. Tontilla ei havaittu säilynyttä kiinteää muinaisjäännöstä. Havaitut rakenteiden jänneet rikkonaisia ja suhteellisen nuoria. Alueen maaperä sekoittunutta ja muokattua.

Paikannuskartta: Tutkimusalue mustan ympyrän sisällä.

Kartta v. 2009 raportista jossa isojakokartalta 1788 paikannettu Pappilan tontti merkitty punaisella v. 2009 inventoinnin rajaus sinipunaisella.

Tutkimus tehtiin pappilan tontin alueella, mikä rajattu yllä olevassa kartassa vihreällä. Vanha Pappilan tonttimaa v. 1788 kartalta projisoituna sinipunaisella.

Tutkimus

Ikaalisten Vanhan Pappilan tonttimaa todettiin mm. isojakokarttarajauksen perusteella mahdolliseksi muinaisjännökseksi (mjrek: 1000017953) v. 2009 Ikaalisten Vanhan kauppalan kaavamuuotosalueen muinaisjännösinventoinnissa (Jussila). Mm. edelliseen tutkimukseen viitaten Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti tontilla tehtävän koekaivauksen ennen kuin sille voidaan suunnitella lisärakentamista. Ikaalisten kaupunki tilasi tutkimuksen Mikroliitti Oy:ltä, joka sai siihen tutkimusluvan Museovirastolta 10.10.2011 (dnro 054/302/2011).

Alue tutkittiin kattavasti viikon aikana ja viiden työntekijän voimin loka-marraskuun vaihteessa 2011. Kaivauksen suorituksesta ja dokumentoinnista vastasivat Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt. Poutiainen vastasi valkokuvauksesta ja Rostedt mittauksista. Raportin tekstiosa pääosin H. Poutiainen. Muina työntekijöinä olivat Sami Raninen, Helga Lähdemäki ja Siiri Tuomenoja. Kaikki raportin koodinaatit ovat ETRS-TM35FIN.

Historiasta

Nykyiselle paikalleen Pappila lienee perustettu 1600-luvun puolen välin tienoille. Tontilla tiedetään olleen useita rakennuksia jo 1700-luvun alkupuolella. Vuonna 1727 pihassa oli päärakennus ja sitä vastapäätä leivintupa sekä niiden välissä tupa. Lisäksi pihassa oli kolme muuta tupa tai rakennusta, kaksi aittaa, saunaa ja käymälä.

Vuosikymmenten kuluessa rakennusten määrä kuitenkin väheni, ja vuonna 1795 niitä oli pihassa enää muutama: päärakennus, leivintupa, savupiirtti, kellari, käymälä, vaunuvaja ja ajokaluvaja. Päärakennuskin oli niin huonossa kunnossa, että seurakunta lupasi rakentaa uuden päärakennuksen. Vuonna 1813 pihassa oli vuonna 1800 rakennettu uusi päärakennus, joka sijaitsi pihan itäsivulla, ja sen lisäksi leivintupa, piirtti, aitta, kellari ja käymälä.

Vuodelta 1916 peräisin olevalta pappilan tiluksia kuvaavalta kartalta voidaan nähdä rakennusten määrä ja sijainti kyseisenä ajankohtana. Kartan mukaan pihassa oli silloin ensinnäkin pappilan päärakennus nykyisellä paikallaan. Lounaispuolella päärakennuksen näkyy siihen poikisuunnassa oleva pitkänomainen ja kapea sivurakennus. Sitä vastapäätä pihan toisella puolella on kartalle merkitty toinen pitkän omainen sivurakennus. Se näyttää sijainneen Kivipappilan kohdalla tai siitä hieman länteen. Pihan kaakkoisnurkkaan on merkitty pieni ulkorakennus.

Vuoden 1916 kartalle merkityt pitkänomaiset sivurakennukset on tietävästi purettu 1900-luvun puolivälin tienoilla, hieman eri aikoihin sen kahden puolen. Siten tutkimusalueella sijaitsee enää nk. Vanha pappila ts. pappilan päärakennus. Se on rakennettu vuonna 1845. Lisäksi alueella on nk. Kivipappila eli uudisrakennus.

Koekaivaus

Menetelminä käytettiin koekuopitusta seuloen, tiheää maanäytekairausta sekä metallinilmaisinsintää. Osa koekuopista laajennettiin noin neliömetrin kokoisiksi koeruuduiksi. Piha-alueelle kaivettiin yhteensä 50 koekuoppaa. Maanäytekairauksia tehtiin koekuoppiin nähden yli kaksinkertainen määrä. Kairauksilla etsittiin kiveyksiä sekä muita mahdollisia maanalaisia rakenteita sekä kulttuurikerroksia. Kairanäytteitä verrattiin ja tulkittiin suhteessa koekuoppahavaintoihin.

Koekuoppahavainnot dokumentoitiin kirjallisesti ja valokuvaten sekä mittausdokumentein. Paikannusmittaukset tehtiin takymetrillä ja DGPS-laitteella. Kaikki ns. löydöt otettiin talteen alustavaa tarkastelua varten.

Piha-alueen maakerrokset todettiin sekoittuneiksi ja / tai kaivetuiksi koko alueelta. Havaittiin, että alueella oli kaivettu, poistettu ja kasattu maata - mm. rakennusten purkamisen, Kivipappilan rakentamisen ja muiden rakentamistöiden sekä nurmikon perustamisen yhteydessä.

Mitään säilyneitä ja löytöjen perusteella 1800-lukua vanhempia kulttuurikerroksia, kiveyksiä tms. rakenteita ei ollut havaittavissa. Maakerrokset koostuvat puutarhamaasta (entistä pappi-

lan pihamaata) hiesu/hiekkamaasta. Löydöt koostuvat enimmäkseen myöhäisen historiallisen ajan punasavikeramiikasta, ikkunalasin, tiilen ja fajanssin/posliinin kappaleista.

Kiinnostavin löytö on keraaminen värttinänkehrä. Esine on tyyppinä vanha, mutta niitä tiedetään käytetyn vielä myöhäänkin historiallisella ajalla. Kyseinen esine löytyi täysin sekoittuneesta kerroksesta tutkimusalueen kaakkoisosasta: kuoppa 47 (N 6854841,57, E 292136,34).

Tutkimusalueen eli pihan länsiosassa todettiin useassa kohtaa kiveystä ja kulttuurikerrosta. Ominaispiirteidensä ja löytöjensä perusteella (tiilenkappaleita, tiilimurskaa, kirkasta ikkuna- ja pullolasia, fajanssia, posliinia, punasavikeramiikkaa, suhteellisen hyvin säilyneitä eläinten luita, rautanauloja) kyseessä ovat rakennusten/rakennuksen perustukset sekä rakennusten purkujätteet. Mainittu löytöaineisto viittaa varhaisimmillaan 1800-luvulle. Kyseistä ajoitusarviota tukee kaksi rahalöytöä, molemmat rakenteista, toinen vuodelta 1896 ja toinen vuodelta 1941. Vertaamalla kyseisen kohdan arkeologisia havaintoja vuoden 1916 karttaan voidaan päätellä, että kyseessä mitä todennäköisimmin on mainitulle kartalle merkityn ja 1900-luvun puolivälin tienoilta puretun sivurakennuksen jäännökset.

Missään muualla piha-alueella eli tutkimusalueella ei nyt tehdyssä arkeologisessa koekaivauksessa todettu mitään säilyneitä arkeologisesti merkittäviä rakenteita, niiden jäännöksiä tai ehjiä/sekoittumattomia kulttuurikerroksia. Myöskään edes potentiaalisesti - mainittua värttinänkehrää lukuun ottamatta - arkeologisesti merkittäviä esineitä tai niiden katkelmia ei löytynyt.

Tulos

tutkimuksen perusteella alueella ei ole lähde- ja tutkimusarvoa omaava ehjää kiinteää muinaisjäännöstä. Jatkotutkimuksilla tuskin saadaan mitään käyttökelpoista lisätietoa vanhasta pappilasta. Suosittelemme että muinaisjäännös luokitellaan tuhoutuneeksi ja että sen suojelu puretaan.

Porvoo 11.12.2011

Timo Jussila
Hannu Poutiainen (tekstit)

Kirjallisuutta:

Carlsson Wilh. 1871. Entinen Ikalinen : historiallinen kertomus Ikalisten, Parkanon ja Kankaanpään pitäjistä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia osa 47, 4. Vihko. Helsinki 1871.
Heikkilä, Kauko 1947. Ikaalisten seurakunnan vaiheita vv. 1641-1941. Pori 1947.

Koekuoppatiedot

Koekuoppa nro koordinaatit, kuopan luoteiskulmasta (ellei toisin mainittu)
Kuopan koko
Kerrokset ja havainnot

1 N 6854943,09, E 292096,13
60x60x65 cm
Nurmikkomulta 23 cm

Sekoittunut tumma maa jossa kuopan eteläosassa kiviä 30 cm
 Alla kellanruskea puhdas hiekka

2 N 6854936,42, E 292091,37

60x60x88 cm

Nurmikkomulta 25 cm

Tiilikerrok 12 cm

Ruskea sekoittunut hiekka 6 cm

Purkukerros (seassa hiiliraita, 2 cm) 14 cm

Nokikerros 20 cm

Alla ruskea pohjahiekka

3 N 6854930,71, E 292088,97

60x60x50 cm

Nurmikkomulta, seassa tiiltä 33 cm

Alla ruskea karkea pohjahiekka

4

60x60x54 cm N 6854919,83, E 292083,82

Nurmikkomulta 23 cm

Täyttökerros 20 cm

Alla harmaa hieno hiesu

5 N 6854906,92, E 292076,59

60x60x43 cm

Nurmikkomulta 35 cm

Alla ruskea pohjahiekka

Palanutta savea 2 kpl, Palanutta luuta 1 kpl

6 N 6854930,64, E 292083,35

60x60x30 cm

Nurmikkomulta 23 cm

Alla ruskea pohjahiekka

Tiiltä, liitupiipun katkelma, palamatonta luuta, palanutta luuta, ikkunalasias, pajanauuloja

7 N 6854914,81, E 292073,84

60x60x80 cm

Nurmikkomulta 22 cm

Sekoittunut tumma maa 34 cm

Alla harmaa hieno hiesu

Tiiltä, palamatonta luuta, lasitettua punasavikeramiikkaa

8 N 6854931,37, E 292092,52

100x90x25 cm

Nurmikkomulta 25 cm

Alla kiveys

Tiiltä, paljon ikkunalasias

9 N 6854930,35, E 292095,53

100x100x32 cm

Nurmikkomulta 32 cm

Alla iso kiveys

tiiltä, lasia, posliinia, raha (1896)

10 N 6854931,89, E 292101,23

60x60x72 cm

Nurmikkomulta 20 cm

Ruskea hiekka 12 cm

Hiilikerros 5 cm

Vaaleanruskea hiekka 14 cm

Nokikerros 16 cm

Alla ruskea pohjahiekka

Tiiltä, ikkunalasia, palanutta luuta, palamatonta luuta, punasavikeramiikkaa

11 N 6854918,42, E 292094,97 (koilliskulma)

100x100x28 cm

Nurmikkomulta 20 cm

Alla tummassa maassa kuopan luoteisnurkalla kiviä jotka kooltaan 10-25 cm

Tiiltä, palamatonta luuta

12 N 6854910,3, E 292088,41

45x45x37 cm

Nurmikkomulta 29 cm

Alla harmaa hiesu

13 N 6854925,8, E 292105,53

40x40x25 cm

Nurmikkomulta 22 cm

Alla harmaa hiesu

Tiiltä 1 kpl

14 N 6854918,25, E 292109,48

35x35x42 cm

Nurmikkomulta 18 cm

Sekoittunut tumma multa 18 cm

Alla vaaleanruskea pohjahiekka

15 N 6854906,87, E 292105,6

50x50x56 cm

Nurmikkomulta 26 cm

Alla harmaanruskea pohjahiekka

Tiiltä, laastia, teollinen rautanaula

16 N 6854901,01, E 292116,89

40x40x43 cm

Nurmikkomulta 28 cm

Alla harmaa hiesu

Tiiltä, laastia

17 N 6854878,94, E 292084,17

60x60x60 cm

Nurmikkomulta 21 cm

Sekoittunut tumma multa 28 cm

Alla ruskea pohjahiekka

- 18 N 6854877,79, E 292078,55
50x50x39 cm
Nurmikkomulta 10 cm
Tumma noensekainen multa 19 cm
Alla ruskea pohjahiekka
- 19 N 6854877,43, E 292085,90
40x50x47 cm
Tumma noensekainen multa 30 cm
Alla ruskeanharmaa pohjahiekka
Rautanaula, fajanssia 1 kpl
- 20 N 6854920,57, E 292126,17
40x45x80 cm
Nurmikkomulta 22 cm
Tummanharmaa sekoittunut hiekka 29 cm
Vaaleanharmaa sekoittunut hiekka 27 cm
Alla ruskeanharmaa pohjahiekka
- 21 N 6854922,23, E 292133,4
45x45x74 cm
Täyttömulta 10 cm
Nurmikkomulta 25 cm
Vaaleanharmaa sekoittunut hiekka 37 cm
Alla ruskeanharmaa pohjahiekka
- 22 N 6854926,08, E 292166,87
35x30x30 cm
Nurmikkomulta 19 cm
Alla ruskea pohjahiekka
Tiiltä 1kpl, fajanssia 1kpl
- 23 N 6854921,72, E 292179,87
35x30x45 cm
Nurmikkomulta 10 cm
Sekoittunut hiekka/hiesu (Kaukolämpöputken ura, ei kaivettu pohjaan)
- 24 N 6854934,38, E 292111,5
40x35x61 cm
Nurmikkomulta 25 cm
Noensekainen vaalea hiekka 12 cm
Tummanharmaa sekoittunut hiekka 17 cm
Alla vaaleanruskea pohjahiekka
- 25 N 6854911,81, E 292103,65
40x40x38 cm
Nurmikkomulta 21 cm
Alla vaaleanruskea pohjahiesu
Tiiltä, ruostunut rautakimpale

26 N 6854896,82, E 292094,37

40x45x55 cm

Nurmikkomulta 22 cm

Tummanharmaa sekoittunut hiekka 20 cm

Alla vaaleanruskea pohjahiekka

27 N 6854876,29, E 292099,78

50x50x55 cm

Sekoittunut tumma hiekka 50 cm

Alla vaaleanruskea pohjahiekka

28 N 6854888,59, E 292109,56

30x40x46 cm

Nurmikkomulta 23 cm

Alla keltaisenruskea pohjahiekka

Palanutta luuta, palamatonta luuta

29 N 6854913,06, E 292124,87

35x40x52 cm

Nurmikkomulta 16 cm

Vaaleanharmaa sekoittunut hiekka 12 cm

Sekoittunut tumma hiekka 26 cm

Alla keltaisenruskea pohjahiekka

Tiiltä

30 N 6854928,29, E 292122,72

35x35x57 cm

Nurmikkomulta 5m

Tienpohjasora 23m

Sekoittunut tumma hiekka 17 cm

Alla keltaisenruskea pohjahiekka

31 N 6854892,29, E 292126,08

30x35x56 cm

Nurmikkomulta 5 cm

Tienpohjasora 18 cm

Sekoittunut tumma hiekka 21 cm

Alla vaaleankeltainen pohjahiekka

Tiiltä

32 N 6854877, E 292118,83

40x35x55 cm

Nurmikkomulta 20 cm

Alla vaaleankeltainen pohjahiekka

33 N 6854857,29, E 292112,2

40x40x50 cm

Nurmikkomulta 20 cm

Sekoittunut tumma hiekka 16 cm

Alla vaaleankeltainen pohjahiekka ja iso kivi

- 34 N 6854923,44, E 292085,38
 85x90x35 cm
 Nurmikkomulta 22 cm
 Alla sekoittunut tumma maa jossa kuopan pohjalla kiveys
 Tiiltä, ikkunalasia, pullolasia, palamatonta luuta, fajanssia, rautalevyä
- 35 N 6854941,85, E 292100,63
 85x90x36 cm
 Nurmikkomulta 24 cm
 Alla keltaisenruskea pohjahiekka jossa kuopan pohjalla iso kivi
- 36 N 6854876,29, E 292128,33
 35x40x37 cm
 Nurmikkomulta 25 cm
 Alla harmaanruskea hiesu
 Tiiltä 5 kpl
- 37 N 6854864,32, E 292122,62
 40x40x48 cm
 Nurmikkomulta 18 cm
 karkea keltaisenruskea hiekka 14 cm
 Alla vaaleankeltainen pohjahiekka
 Tiiltä 1 kpl
- 38 N 6854879,91, E 292144,89
 35x35x48 cm
 Nurmikkomulta 23 cm
 keltaisenruskea hiekka 13 cm
 Alla harmaa hiesu
 Tiiltä 5 kpl
- 39 (ryytimaan nurkalla) N 6854868,11, E 292137,33
 40x40x59 cm
 Puutarhamulta 35 cm
 Karkea sorakerros 5 cm
 Alla keltaisenruskea hiekka
 Tiiltä 1kpl
- 40 N 6854858,8, E 292130,55
 40x40x39 cm
 Nurmikkomulta 20 cm
 Sekoittunut tumma maa 12 cm
 Alla ruskea hieno pohjahiekka
 Lasitettua punasavikeramiikkaa 1kpl, Tiiltä 2kpl
- 41 N 6854848,3, E 292124,31
 65x60x55 cm
 Nurmikkomulta 13 cm
 Hiekkansekainen täyttökerros 8 cm
 (seassa tiiltä, kattopeltiä ja palamatonta luuta)
 Sekoittunut tumma maa (ei löytöjä) 27 cm
 Alla ruskea pohjahiekka

- 42
65x65x41 cm N 6854847,58, E 292134,55
Nurmikkomulta 20 cm
Sekoittunut tumma hiekka jossa kiviä 15 cm
Alla harmaanruskea hiesu
- 43
N 6854844,08, E 292129,06
Nurmikkomulta 18 cm
Hiekansekainen täyttökerros 15 cm
(seassa tiiltä, harkonpaloja sekä teollisia rautanauvoja)
Sekoittunut tumma maa (ei löytöjä) 17 cm
Alla vaaleanruskea pohjahiekka
- 44
N 6854875,43, E 292151,32
40x40x40 cm
Nurmikkomulta 16 cm
Sekoittunut tumma maa (ei löytöjä) 21 cm
Alla harmaa hiesu
Tiiltä 9kpl, fajanssia 1kpl, kirkasta pullolasia 1kpl
- 45
N 6854864,64, E 292147,26
40x40x50 cm
Nurmikkomulta 23 cm
Keltaisenruskea hiekka (rikastumiskerros) 8 cm
Alla vaaleanruskea pohjahiekka
Tiiltä 7kpl
- 46
N 6854853,89, E 292141,21
35x35x38 cm
Nurmikkomulta 21 cm
Alla harmaa hiesu
Tiiltä 6kpl
- 47
N 6854841,57, E 292136,34
40x40x55 cm
Nurmikkomulta 22 cm
Sekoittunut täyttöhiekka (seassa tiiltä ja laastia) 14 cm
Sekoittunut tumma maa (värttinänkehrä, palanutta savea 1kpl) 16 cm
Alla ruskea hiekka
- 48
N 6854840,81, E 292134,01
70x70x56 cm
Nurmikkomulta 18 cm
Sekoittunut täyttöhiekka (seassa tiiltä, laastia, kaakelia) 10 cm
Keltainen hiekka (nostettu viereisestä ojasta) 15 cm
Sekoittunut tumma maa 22 cm
(seassa pyöreämuotoista kaakelia, kirkasta ja ruskeaa pullolasia)
Alla harmaanruskea hiesu
- 49
N 6854841,1, E 292141,17
55x55x61 cm
Nurmikkomulta 17 cm

Sekoittunut täyttöhiekka (seassa styroksia ja tiiltä) 10 cm
Alla sorainen hiekka, mahdollisesti vanhaa tienpohjaa

50   N 6854888,99, E 292099,96

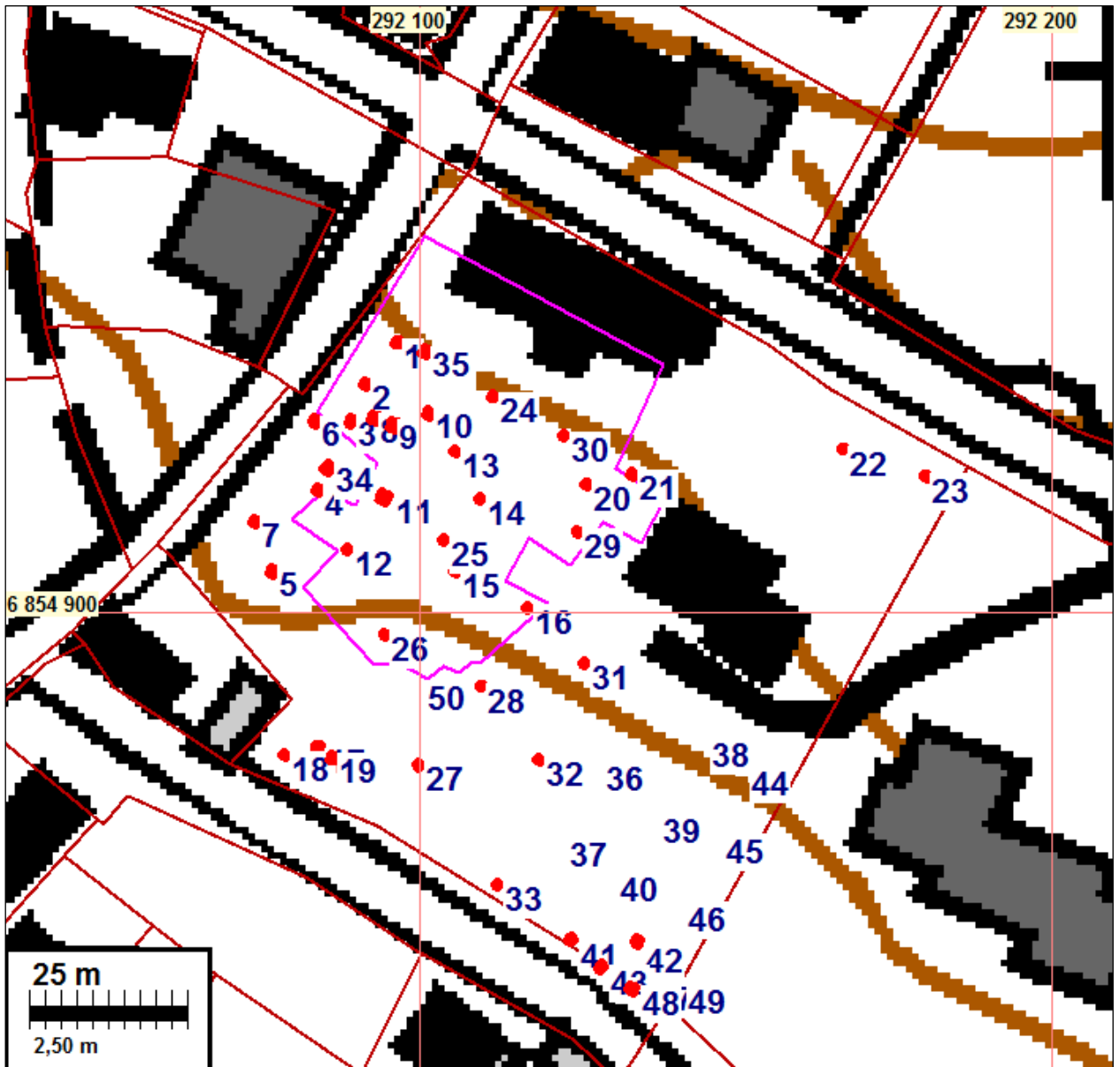
40x40x52 cm

Nurmikkomulta 18 cm

Alla vaaleanruskea pohjahiekka

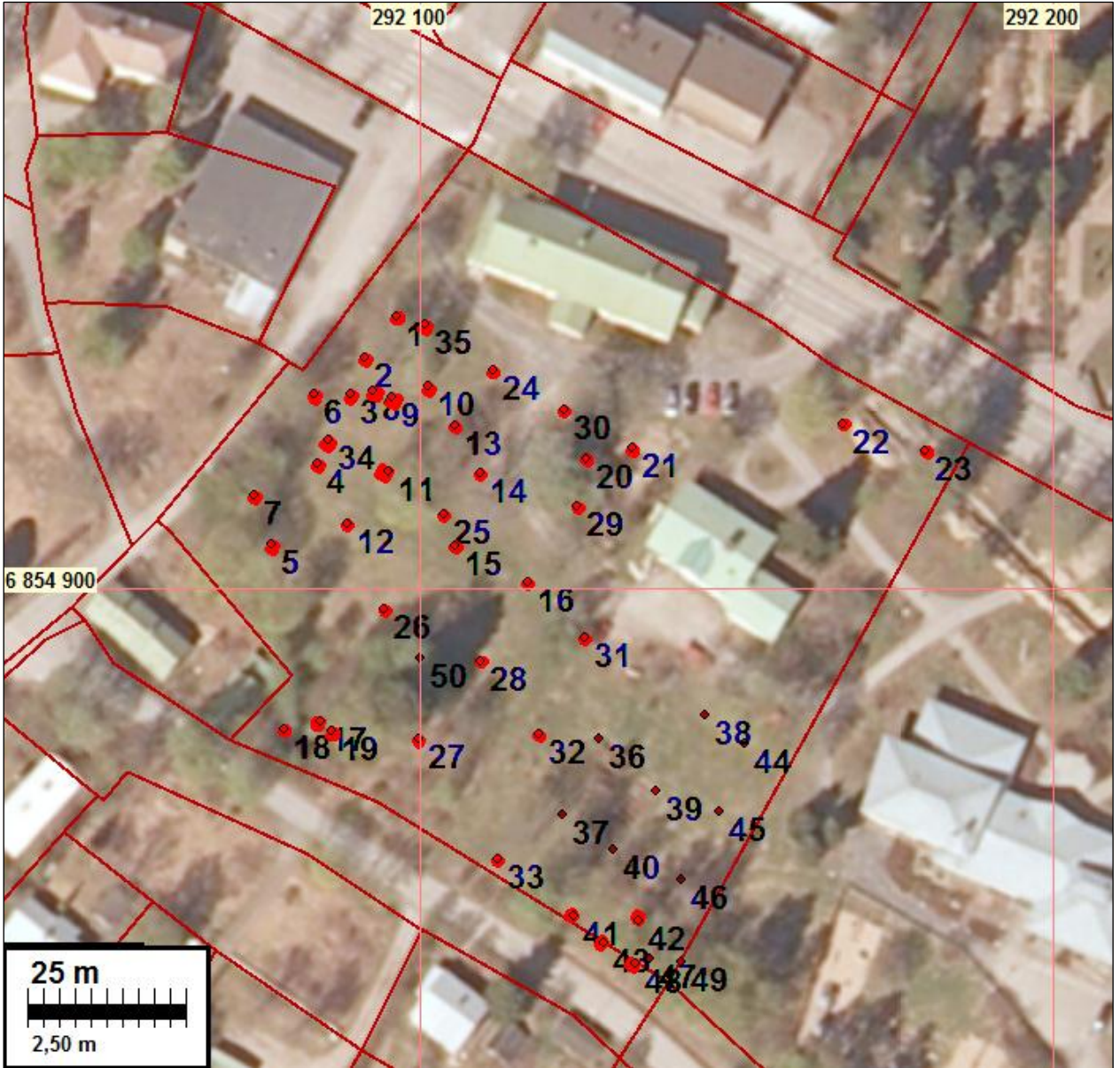
Tiiltä 3kpl

Kartat

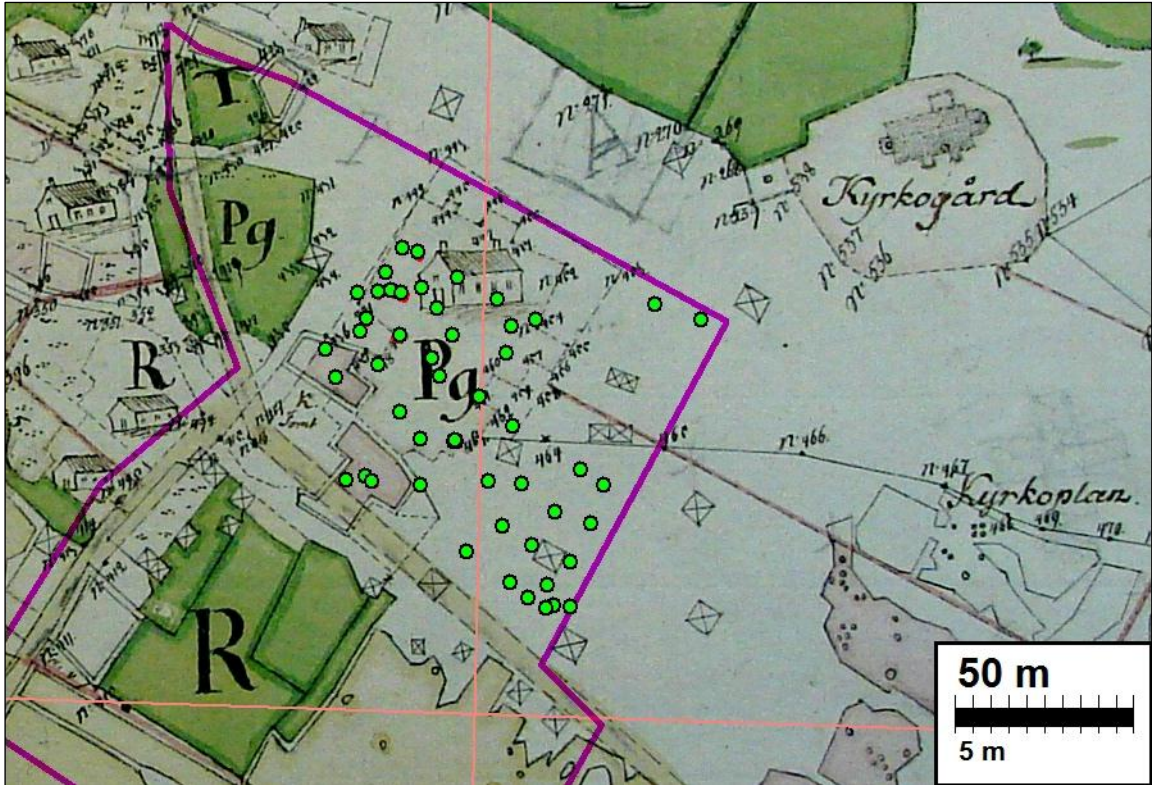
1:1 000

Koekuopat (sinipunaisella 1799 Pappilan tontti)

1:1 000

Koekuopat ilmakuvapohjalla jossa kiinteistörajat (kuva mml)

Koekuopat v. 1788 kartalla.

Koekuopat v. 1955 tehdyllä karttapiirroksella kartalla (Lähde: Ikaalisten srk)

Kartta Pappilan tiluksista vuodelta 1916. Pappila kuvan keskellä.

Valokuvia

Koekuoppia

Kuoppa 8

Kuoppa 9

Kuoppa 9 kaivettuna syvemmäksi

Kuoppa 10

Kuoppa 11

Kuoppa 12

Kuoppa 13

Kuoppa 14

Kuoppa 15

Kuoppa 16

Kuoppa 18

Kuoppa 18

Kuoppa 19

Kuoppa 20

Kuoppa 21

Kuoppa 34

Kuoppa 35

Kuoppa 36

Kuoppa 37

Kuoppa 41

Kuoppa 48

Löytökuvia

Rahalöytö kuopasta

Värttinän kehrä kuopasta 47

Löytöjä kuopasta 41

Löytöjä kuopasta 41

Työkuvia

Kaivaustyötä. Taustalla Pappilan päärakennus

Koekuoppaa 11 dokumentoidaan
Mittaustyötä

Tutkimusaletta kaakosta, taustalla Pappila (kelt. rakennus)

Lopuksi koekuopat täytettiin ja peitettiin, alue entisöitiin.
